Surbán Frang Zoltán

A háború kitörésének hírére

Apáink átlőtt tüdejű emléke
s anyáink rémes, eszelős sikolya
festi feketére
az üde viola
kacagó szívét.

A harsány őrület gyilkos aknája
felrobbantotta a béke tornyait
szívünk ligetén
és mindent megvakít
tű sugarával.

Rángó, kiszálkásodott idegekkel
tépjük a nappalt és az éjszakákat,
míg ujjaink hegyén
törött zongoráknak
dallama vibrál.

1941

Arckép

Széjjelroncsolt volt az arca
aknatépett volt az arca
szilánkverte volt az arca
grimaszt vágó volt az arca
gombapöffedt volt az arca
megfeketült volt az arca
nem emberi volt az arca
alaktalan volt az arca
rettenetes volt az arca
félelmetes volt az arca
felejthetetlen volt az arca

Hungária

Mint a kutya,
mikor kölykeit a gazda szerteszórja,
úgy nézed te is tétován
fiaid gyilkolását
bárgyú szemekkel,
s véreid vérétől véres kezét,
melyet rád is sokszor korbáccsal emelt,
hason csúszva eléje
megnyalod utána.

Láncon élsz, éhesen,
és ólad körül csaholva futkosol,
megugatod a szabadon röpködő madarakat,
sast, varjút, verebet,
s remegve a dobott csontokért figyeled
zsarnok urad uszító parancsait.

S ki nyúl feléd,
hogy láncod leoldja,
megmarod kezét.

Végre mégis

Veszteségnek
még így nem örült a vesztes:
végre mégiscsak legyőztek minket,
s romjaink tövén,
a gyász helyett,
most búzt reményeinknek virága
kinyílhat.

Találkozás háború után

Nem, nem mondtad: ah, szörnyűség!
mikor megláttad arcomat,
ám szemedben – jól láttam én –
hogy megjelent két árva könny
s a döbbenet, mint szürke fény.

Én eltakartam arcomat,
későn, kezemmel födtem el,
mert láttam, téged megriaszt:
az idő nem, csak szenvedés
véshet csak ily rút ráncokat.

Hiába volt: arcom jelét
már észrevette két szemed,
s a háborús sebek helyén
szívedbe vágott mind a heg –
kevés takarni két tenyér.

Látod, ez itt szilánk helye,
amott súrolta egy golyó,
arcom gödrét ellen keze
szuronnyal vágta, és szemem
napos fényének nincs fele.

S a számban is: fogam helyén
hogy csak vigyorgó íny maradt,
hidd el, a puskatus kemény,
s azóta szép szavam pösze
s a régi ifjú agg legény.

Nézz meg jól, elveszem kezem,
és sírj iszonnyal és sikolts,
mondd hangosan, hogy förtelem!
Fuss el, rohanjál és kiálts,
amit te látsz: történelem.

Hazatérés

Hol vagyon a házam?
– Bomba elsöpörte.
Hol van szülőanyám?
– Kereszt van fölötte.
Hol van jegyes mátkám?
– Másnak felesége.
Hol van Bodri kutyám?
– Farkas széjjeltépte.
Hol van ülő székem?
– Országutak szélén.
Hol van nyugvó ágyam?
– Köpenyed szegélyén.

1944 vége

Szilveszter 1945-ben

Süvít a szél és a gyárak
tompa torokkal fújják az ötöt.
A csikorgó havon foglyok gyötört,
hosszú sora:
mintha a fáradt, múló esztendő
vonaglana.

Szemük beesett árkában éhség,
dermedt arcukról indul az alkony,
és mint bánatos, bús öregasszony,
bontja a fáklyát néma sötétség.

S hideg szögekként gyúlnak csillagok.

Nyáresti üzenet

Ágyékmeleg nyári est
puha, bársony szárnya leng
az elnyújtózó városon.

Vágyad titkát ne keresd,
várj remegve, mint a csend,
míg te is árnnyá változol.

Groteszk

Szeretni nem tudsz?
És már hinni se?
Így tovább nem jutsz,
csak a Semmibe.

A Ma vége

Az udvarok mohón isszák a sötétet.
A fáradtság vén suszter módjára
hajlottan ül pilláink alatt.
s álmainkat kalapálja.

Az emlékezés mély kútjának aljára
a megmerülő vedrek peremén
visszacsobban a káka bánat,
míg nyikkan ívelve a gém.

Lassan csend lesz. Nesztelenül száll le az éj.
A kozmosz szárnyai ránk hajolnak.
De szívünk piros dombja mögött
már halkan lépked a Holnap.

Képek, indulatok

részlet

A sírok olyan csendesek,
süketnémák a börtönök,
rigónkat macska ette meg,
kertünkben magtalan rögök.

A méhek mérget gyűjtenek,
a réten lehullott sasok,
az évek futó vérebek,
s az égen a nap vacog.

Magány

Magam vagyok,
s nem vágyom párra.
Szobám hideg,
akár a zárka.
Kezem kemény
simogatásra.
Arcom merev
a mosolygásra.

Hazámban csak
űzött rab vagyok,
kinek szólni
is tilos dolog,
s be kell csukni
minden ablakot,
ha káromkodok.

Győr, 1954

1956. október 23.

Rossz kegyelmen éltünk szent hazánkban,
alázott szívvel, fosztott mostohán,
csak némán öleltük jó anyánkat,
és titkolt könnyünk folyt a nagy Dunán.

Hajtott fővel és dugott ököllel
hallgatva éltünk új igánk alatt,
jajunk csírázott az ősi földben,
míg végre egyszer szárba fölfakadt.

A nép szívének vad dobbanása
fellobbant az utcák néma hosszán,
és harcolt a nemzet ifjúsága
halálra szántan, hős apák nyomán.

Hullott a vér a pesti köveken,
a gyászos égre fröccsent, mint a vád,
széthullva minden messzi végeken:
hős e nép, hős a pesti ifjúság.

És hullt vér Pesten és vidéken,
és átzúgott minden kicsiny tanyán:
ne égjen rajtunk tovább a szégyen,
jöjjön inkább a vég, a hős halál.

Tankok dübögtek mint a végítélet,
áttörve véren és imás dalon,
bombáztak a szovjet harci gépek,
és csorgott a vér földön és falon.

De Pest már többé meg nem alkuszik,
a nép jogától többé el nem áll,
hiába ÁVO, szovjet harckocsik,
szabadság napja kelt fel Pest-Budán.

Kádár János megátkozása

Az orosz tankot, mely az átkos
ávósok fészkét védte,
te hívtad, Kádár János?

Az orosz tankot, mely a Város
utcáit rommá lőtte,
te hívtad, Kádár János?

Az orosz tankot, mely a sáros
földbe nyomta szép fiam,
te hívtad, Kádár János?

Az orosz tankot, mely az átkos
ávósok fészkét védte,
dicsérted, Kádár János!

Az orosz tankot, mely a Város
utcáit rommá lőtte,
dicsérted, Kádár János!

Az orosz tankot, mely halálos
tusán legyűrte Csepelt,
dicsérted, Kádár János!

Az orosz tankot, mely a sáros
földbe nyomta szép fiam,
dicsérted, Kádár János!

Gaz vagy tehát, és áruló,
gyermekgyilkos, városromboló,
gyáva, alattomos bitang,
kinek szívéből rég kihalt
minden, mi értéket jelent!

Vedd hát ítéleted:
– Gyűlöl és gyűlölni fog e föld,
a megbénult Csepel, a romos utcák,
gyűlöl és gyűlölni fog az egész ország,
és minden percben átkoz,
mert hűtlen lettél a szabadsághoz!

Győr, 1957

Sírok között

Szögesdrót határnál
megvert szabadság jár
új járomba fogva.

Vágyaim szállnának,
de kedvem szárnyának
kihullott a tolla.

Pusztult hadak útján
reményben is bénán
sírok között élek.

Sírok mélyén hősök,
s holtukban is tőrt döf
szívükbe sok féreg.

Győr, 1957

Mikor

a sokasult évek odva
orozva uszítja reám
a bajok gyilkos hadait,
csak a hit,
hogy a csodák kapuit
– hittem erősen –
még csak ezután
nyitja ki
előttem
az Isten.

Esti könyörgés

Uram,
imáim kosarában hozom eléd
napomnak minden baját és örömét
egyszerű szívvel és egyszerű szóval –
nézz le reám, Uram, és mondd, hogy jól van.

1980 után

© Halisten Stúdió